

Poezijowe hrónčka

Mnozy z nas chowaja w kašćiku džěcatstwa swój poezijowy album – drohoćinku z młodych lět, w kotrež zwěčnichu so přećeljo, šulscy towaršojo, přenja lubka ... Do knižki přećelstwa zapisowachu so hrónčka, citaty, přeća na puć žiwjenja, kotrež so rymuja. Hróńčka su zwjetša dwaj abo štyri wjerše dołhe. Tež wumělske wuhotowanje hrónčkow je zajimawe: Přez formu pisma abo rozrjadowanje citata na stronje, ale tež z rysowaniami, nalěpkami abo wutřihankami so zapiski wudebichu.

A džensa? Romantika je přeco hišće IN. A mnozy młodostni dopomnja so na knižki svojich staršich. We wobłuku ludoweje literatury w 7. lětniku skića so tež wučerjej móžnosć, tutu formu poezije šulerjam zblizić. Při tym hodža so temy a motiwy, formy ryma a wólba słowow w tajkich hrónčkach přepytować. Wosebje wabjace je w poezijowych albumach staršich slědźić a swogeho faworita namakać. Na kóncu móhł sej kóždy šuler swój poezijowy album zestajeć a sej tak dopomnjenku sobu domoj wzać. Hač sej za to kwadratisku knižku kupi abo sej ju sam pasli, je cyle słodej přewostajene.

W našim padže bě jasne, zo so rjadowniske wučerstwo po 7. lětniku změní. Šulerjo zakónčichu z tutej zaběru šulske lěto z małej dopomnjenku na přenje tři lěta pola nas na Serbskim gymnaziju Budyšin.

Někotre přikłady za poezijowe hrónčka chcu tu podać. Wšitke namakachu moji šulerjo we wobłuku šulskeje wučby w knižkach svojich staršich. Při tym njejsym za awtorami citatow slědźila, štož njech je mi prošu wodate. Pola někotrych běchu tući w poezijowej knižce připisane. Za pokiwy nastupajo žórła sym džakowna. Podate rjadowanje bazuje na zestawje, kotruž šulerjo wuzwolichu.

Přisłowa a žiwjenske wěrnosće

Wuzwol sej pućik žiwjenja, / haj kajkiž so ći spodobu. / Na kóždym změješ kopřiwow / a luboznych tež rózickow. (H. Zejler)

Ćiń rady, štož je džaka hódne, ale nječakaj na njón!

Hdyž pawk hubu zezamka, / budže wulka ćišina.

Bjez prócy a potu njeprjindžeš k zlotu.

Lesć žana prawa mudrosć njeje.

Njech je twoja wutroba dom čisteho swědomja.

Přeće, so mudri stać, zadžewa husto tomu,

zo bywamy mudri.

Darniwa ruka je rjeńša hač lubjata huba.

Njeměj hubu přewulku, blysk ći dyri na hubu!

Dwanaće hłowow a třinaće wašničkow.

Štóž chce wučić, ma najprjedy sam wuknyć!

Na smjerc swoju pomyslujće! Derje swój čas nałożujće!

Zmylki směš přeco worać, hdyž maš zmužitosc, je přidać!

Štó je najbóle wjesoły, / hač čłowjek sprawny, dušny? / Tón spěwa z čistej wutroby, / je česćený a wušny. (H. Zejler)

Kajkiž je wusyw, tajke su žně. Tuž wusywj derje za žiwjenja běh.

Štóž bohaće wusywa, budže tež bohaće žnjeć.

Maš-li chléb a strowu krej, z chudobu ći nuza njej.

Štóž z lóštom džěło započnje, poľ dokonjaľ je hižo je. (H. Zejler)

Lute dobre dny stawy a wutrobu kaža.

Preč ze zawisću - jednaj z lubosću!

Derje, derje je na zemi, / lubosć dawać, lubosć brać, / ze spěwom a z radosćemi / młode lěta wěncować.

(H. Zejler)

Rozum a pilna ruka stej najlěpšej dwójnikaj.

Časnik wostanje stejo, ale čas nic!

Mała kwětkka ma husto wjac mjedu hač nahladna róža.

Ja domoj du, so wjeselu. / Maćerka ta přenja stawa, / wita rjenje z lubosću. / Nank mi smějo ruku dawa. / Bratřa, sotry wyskaju. / Kak přećelna sy domizna! (M. Nawka)

Puć žiwjenja je žórło, / kiž z horow k dołam dže / a přeběhnje kraj rjany / a hona pusćinske.

(H. Zejler)

Stajnje zbožo přeju ći, / pytaj pak je we sebi. / Pycha Twoja najrjeńša / to budž čista wutroba.

(P. Jordan)

Do žiwjenja chwataš, / druhy šće so šmjataš. /

Džěľaj, wukni swěru, / waž sej narod, wěru.

Štóž wodnjo spěšnje dobre džěľa, / sej wječor w dobrej myśli spěwa. / Štóž z lóštom džěło započnje, / poľ dokonjaľ je hižo je. (H. Zejler)

Běhi žiwjenja su jara wšelakore. Dobre so wotměnja z njedobrym, rjane z njerjanym. Budž Ty přeco na boku dobreho a sprawného, tak budže Ći žiwjenje přeco radosć a wjeselo.

Njebudž nihdy wjertawka, / kiž z wětrikom so nachila. / Měj stajnje swoje měnjenje / a njerěć druhim po hubje!

Radšo z małym započec, z wulkim potom dokonjeć: To k zbožu puć je prawy. (H. Zejler)

Wukni pilnje, prócuj so, / pomhaj druhim,
směwaj so, / přeco k dobrom wuznaj so, / za wšo
dobře džakuj so. / Budže Twoje zbožo to!
Z čistym swědomjom, / z wjes'łym wobličom /
kóžde ranje zlóštnje powitaj! / Z džěłom
hotowym, / z měrom nutřkownym / sprócný dzeń
ty stajnje wobzamkuj! (H. Zejler)
Džaka w swěće njehladaj, / připóznaća
nježadaj! / Hewak w hněwje zahinješ a w zlobje. /
Myto skutkow pytaj we wutrobje! (J. B. Čišinski)
Njepraj nihdy: „To njemóžu!“ / Praj stajnje:
„Ja chcu!“ Potom přińdžeš tež wěsće k dobremu.

Serbskosć

Sprawna duša so za Serba słuša. (M. Domaška)
Wostań w kraju, / to ći praju, / w svojim kraju
narodnym; / sy tež chudy, / žiw so tudy / po česći
a spokojny. (H. Zejler)
Pomhaj rady, / zdžerž so zwady; / budž sej stajnje
wědoma, / zo sy serbskoh pochada!
Prawa serbska wutroba / spěw a lubosć w česći
ma, / dóńž ju krej tu přežoľmi, / žiwjenja so
wjeseli. (H. Zejler)

Šulske temy

Žana rjana róžička / njeje mi tak lubozna, / jako
džěco wukniće, / kiž so w šuli prócuje. (H. Zejler)
Wukni pilnje we šuli, wšitko budže trěbne ći, přetož
štož maš we hłowje, nchtó wzac ći njemóže.

Nabožne hrónčka

Njeswěrný ludžom je njeswěrný Bohu.
A sy tež pěknje kemšacy, to njejsy hišće pobožny.
Bóh daľ, zo by derje tebi / w doľhim žiwjenju so šło. /
Ale swjatosć njech će debi, / hewak podarmo je
wšo.
Božo jedyn w Trojicy, / mócný, swjaty, njesmjert-
ny, / na nas hrěšnych pohladaj, / nas we hrěchach
njewostaj!

W cyłym swoim žiwjenju / stój swěrnje k Bohu
swojemu, / wón budže Tebje žohnować / a něhdy
wulce mytować.

Njepušč so Boha, a wopušćeny njebudžeš.

Štóž Bohu so dowěri, / kruty dom sej natwari.

Jězus je samowólne ćerpjeľ. Jeho přiľklad mamy
sćěhować.

Biblija je Boža lěkarnja.

Njestaj twoje dowěrjenje na mudrosć a na prócu,
žohnowanje, poradženje přińdže z njebjes
do domu.

Sy-li tu – sy-li tam, sy-li z Bohom, njejsy sam.

Bóh daľ, zo by derje tebi w doľhim žiwjenju so šło.

Ale swjatosć njech će debi, hewak podarmo
je wšo.

Ow, wy rjane holića, to was prošu božedla: Pomhajće
swět polěpšeć, Bóh sam chce wam zapłaćić!

Štóž z Bohom přeco počina, / wšě skutki derje
zdokonja. / Tuž budž Bohu přeco po woli, / wón
powjedže će k wěčnosći.

Njepłać zło ze zlom, / njes swój křiž z Jězusom.

Služ přec swěrnje swojom Bohu, lubuj jeho
z wutrobu, dopjelń stajnje jeho wolu, přińdžeš
k zbožu wěčnemu.

Swojich wótcow njezabywaj swjatu wěru, narodnu
haj řeč a naľožk swěru!

Přec hłowu horje zběhaj, / budž sama sej něšto
hódž! / A Bohu česć wšu dawaj. / Wón wjeslar
budž, ty ľódž! (Jakub Lorenc-Zalěski)

Lubuj Boha nade wšo / a kaž sebje blišeho! / Nječić
nikomu ty to, / štož tebi zľ by činiľo!

Bože křidy derje saja, pluwy w zornach njewostaja.

Budž dušna, pilna, poslušna, / to so Bohu spodoba. /

Staršeu tež njezabudž, / sćěhuj přeco sprawny puć.

Ryzy wuběr poezijowych hrónčkow, kotrež je jedyn
lětnik zezběraľ, pokazuje, kajki bohaty skľad serbskeje
ludoweje řeče w našich kamorčkach na swoje wokryće
čaka. Njeby to rjenje bylo, hdy by někotrežkuli prajid-
mo zaso swětlo swěta wuhladaľo?